

NOTES PER LA HISTORIA ECONOMICA DE LA SANITAT. EL PRESSUPOST DELS HOSPITALS MILITARS DURANT LA GUERRA DEL FRANCES

Josep M. SABATE i BOSCH

L'anomenada guerra del Francès motivà una reestructuració hospitalària del Principat de Catalunya adaptant-se a les circumstàncies del període bèl·lic, raó per la qual s'habilitaren com hospitals militars diferents edificis que foren posats sota la direcció del clergat secular i regular.

En la present comunicació donem notícia de les estades en dits hospitals, així com del cost de les mateixes, a la vegada que coneixem també les quantitats de la seva financiació, llurs orígens i el destinatari final per tot el Principat de Catalunya entre el 14 de juny de 1810 i el 31 de desembre de 1811.

En primer lloc cal apuntar que la direcció general dels hospitals militars va rebre durant aquest període la quantitat de 634.436 lliures 7 sous i 3 diners, procedents de diverses partides que van des de les 120.470 lliures 6 sous i 7 diners de la Reial Casa de la moneda fins les 48 lliures 10 sous i 9 diners del Monestir de Montserrat.

La següent llista reflecteix l'origen de l'ajuda rebuda amb relació de tots els que aportaren llurs cabals:

Cargo	Libras catalanas	sous	diners
Monasterio de Montserrat	48	10	9
Pensiones de la Real Orden de Carlos III	241	16	6
Productos de una Rifa	260	13	--
Abadiato de Guerri	375	--	--
Obispado de Lérida	486	13	10
Derechos impuestos á los efectos extraidos de Tarragona durante su sitio	918	10	--
Sueldo por libra de carne del Corregimiento de Manresa	1032	19	8
Abadiato de Camprodon	1035	5	--
Monasterio de Scala Dei	1375	--	--
Obispado de Tortosa	1860	18	9

Cargo	Libras catalanas	sous	diners
Abadiato de Ripoll	1871	--	5
Abadía de San Cugat del Vallés	2939	--	11
Afolí de Mataró	3803	17	7
Afolí de Villanueva	5445	7	1
Sueldo por libra de carne del Corregimiento de Mataró	5523	19	--
Limosnas por nombramientos de Recaudadores	5647	7	6
Expolios i vacantes de la Congregación Benedictina claustral Tarraconense	6648	6	10
Derechos y reses	8475	2	8
Limosnas y Donativos	9400	15	11
Obispado de Girona	15213	11	--
Obispado de Solsona	21946	4	11
Obispado de Barcelona	28871	17	11
Esquelas de reparto de los 40.000 Duros por el Congreso Provincial	33280	4	6
Arzobispado de Tarragona	38058	8	6
Obispado de Urgel	48831	11	2
Obispado de Vich	59573	17	7
Real Tesorería de Ejército	104137	10	8
Limosnas de la Cruzada	106662	9	--
Real Casa-moneda	120470	6	7

Sabem també el nombre total de malalts que foren atesos en els esmentats hospitals considerant les seves estades classificades en ordinàries i en d'oficials, i atenent al període diferent d'ocupació en cadascun dels hospitals d'acord amb el temps que donaren el servei:

Estancias causadas en dicha época	De oficial	Ordinarias	Total
Calaf. (diferents mesos)	--	136	136
Tarrasa, 23-IX a 12-X-1811	21	189	210
Oficiales de Tarragona, 14 a 27-VI-1810	264	--	264
Monistrol de Montserrat (diferents mesos)	--	278	278
S. Francisco de Reus, 14 a 17-VI-1810	--	351	351
Tremp, 1-X a 31-XII-1811	--	4568	4568
Rialp, 1-IX-1810 a 30-IV-1811 i 1-VIII a 30-IX-1811	36	7641	7677
S. Pedro y S. Joseph del Puerto de Tarragona, 14-VI a VII-1811	20	9346	9366

Estancias causadas en dicha época	De oficial	Ordinarias	Total
Oficiales de Reus, 14-VI a 31-XII-1810 i IV-1811	12834	1881	14715
Igualada, 14 a 30-VI-1810, 1-I a 30-IV i 10-VI a 31-VIII-1811	372	14774	15146
Valls, 14-VI a 31-X-1810	437	22969	23400
Cervera, 14-VI-1810 a 31-XII-1811	656	23823	24479
Berga, 14-VI-1810 a 31-XII-1811	1009	29487	30496
Olot, 1-X-1810 a 31-XII-1811	143	37175	37318
Vich, 14-VI-1810 a 31-XII-1811	190	37969	38159
Villaseca, 14-VI a 31-X-1810 i 1-I a 4-V-1811	1507	36882	38389
S. Narciso de Reus, 14-VI a XI-1810 i 10-IV a 30-IV-1811	1999	37273	39272
Mataró, 1-VI a 31-XII-1811	4904	39156	44060
Capuchinos de Tarragona, 14-VI-1810 a maig-1811	381	46407	46788
Torredembarra, 14-VI-1810 a 30-VI-1811	2895	47596	50491
Vilafranca, 14-VI-1810 a 31-VII-1811	1778	52801	54579
Cardona, 14-VI-1810 a 31-XII-1811	2338	64038	66376
Seminario de Reus, 14-VI-1810 a 3-V-1811	589	72854	73443
Urgel y Orgaña, 14-VI-1810 a 31-XII-1811	2566	84151	86717
Manresa, 14-VI-1810 a 31-XII-1811	2591	85456	88047
Santa Tecla de Tarragona, 14-VI-1810 a 28-VI-1811	1993	108265	110250
Villanueva, 12-IX-1810 a 31-XII-1811	7485	155039	162524
Colegio de Tarragona, 14-VI-1810 a 28-VI-1811	13124	190855	203979
Total	60132	1211360	1271492

Aquesta xifra de 1.271.492 estades es reparteix així:

Categories	Número
Sargentos mayores	19
Coroneles	115
Ayudantes	250
Tenientes Coroneles	258
Músicos	501
Facultativos Medicina	1545
Capitanes	3746
Facultativos Farmacia	5165
Tenientes	5309
Empleados de Plana Mayor	6400
Subtenientes	6724

Categories	Número
Facultativos de Cirugía	8803
Empleados Plana Menor	9552
Sargentos primeros	10831
Tambores y Pífanos	11120
Sargentos segundos	24591
Cabos segundos	28944
Cabos primeros	34408
Soldados	1113211
Total	1271492

La relació del càrrec d'aquestes estades distribuïdes pels diferents hospitals suposa una quantitat total de 680722 ll. 5 s. 4 d. repartides de la manera següent:

Datat	Libras catalanas	Sous	Diners
Compra de utensilios	186	12	6
Hospital de Oficiales de Tarragona	433	5	3
Impresión	538	--	--
Satisfacción de deudas y reintegros	1284	12	2
Gastos de colecta	1791	19	9
Compra de medicinas	2009	7	3
Matadero de Tarragona	2062	11	1
Hospital de Cervera	2185	2	2
Compra de carbón	2613	6	10
Compra de ropas	2615	--	4
Hospital de Igualada	2781	--	1
Hospital de S. Pedro y S. Josef del Puerto de Tarragona	3842	10	3
Hospital de Tremp	4080	15	9
Hospital de San Narciso de Reus	4602	3	10
Hospital de Rialp	4799	15	7
Gastos comunes ordinarios y extraordinarios	5829	2	9
Fletes y conducciones	7748	17	1
Hospital de Olot	7831	5	4
Hospital de Oficiales de Reus	8161	4	6
Hospital de Valls	8209	16	2
Hospital del Seminario de Reus	9782	11	8

Datat	Libras catalanas	Sous	Diners
Hospital de Capuchinos de Tarragona	12461	12	--
Compra de trigos	13047	5	10
Obras	13647	2	7
Hospital de Villaseca	14393	9	2
Hospital de Berga	15269	11	10
Hospital de Vich	16094	--	4
Hospital de Villafranca	16423	9	3
Raciones subministradas a los Facultativos	17051	4	3
Hospital de Mataró	20372	10	3
Hospital de Torredembarra	22670	15	8
Hospital de Cardona	23766	4	4
Hospital de Santa Tecla de Tarragona	25004	15	3
Hospital de Manresa	31325	7	9
Hospital de Urgel	40698	9	2
Hospital de Villanueva	45005	16	8
Manutención de Empeados Eclesiásticos o de Plana Mayor	57655	2	9
Manutención de Enfermeros sirvientes o de Plana Menor	61300	18	2
Hospital del Colegio de Tarragona	64171	4	8
Compra de carnes	86914	5	1
Total	680722	5	4

Així doncs podem donar una quantitat del cost aproximat de l'estada en els respectius hospitals:

Hospitals	Data			Estades	Cost
	lliures	sous	diners		
Hospital de Cervera	2185	2	2	24479	21,42
Id. de S. Narcís de Reus	4602	3	10	39272	28,13
Id. del Seminari de Reus	9782	11	8	73443	31,97
Id. d'Igualada	2781	--	1	15146	44,07
Id. d'Olot	7831	5	4	37318	50,36
Id. Santa Tecla de Tarragona	25004	15	3	110250	54,43
Id. dels Caputxins de Tarragona	12461	12	--	46788	63,92

Hospitals	Data			Estades	Cost
	lliures	sous	diners		
Id. de Vilanova	45005	16	8	162524	66,46
Id. de Vilafranca	16423	9	3	54579	72,22
Id. del Col·legi de Tarragona	64171	4	8	203979	77,50
Id. de Valls	8209	16	2	23406	84,18
Id. de Manresa	31325	7	9	88047	85,39
Id. de Cardona	23766	4	4	66376	85,36
Id. de Vila-seca	14339	9	2	38389	89,65
Id. de S. Pere i S. Josep de T.	3842	10	3	9366	98,46
Id. de Vic	16094	--	4	38159	101,22
Id. de Torredembarra	22670	15	8	50491	107,76
Id. de Mataró	20372	10	3	44060	110,97
Id. d'Urgel i Organyà	40698	9	2	86717	112,64
Id. de Berga	15269	11	10	30496	120,17
Id. d'Oficials de Reus	8161	4	6	14715	133,11
Id. de Rialp	4799	15	7	7677	150,05
Id. de Tremp	4080	15	9	4568	214,40
Id. d'Oficials de Tarragona	433	5	3	264	393,88
Id. de S. Francesc de Reus	--	--	--	351	--
Id. de Tarrasa	--	--	--	210	--
Id. de Monistrol de Montserrat	--	--	--	278	--
Id. de Calaf	--	--	--	136	--

La documentació per la confecció d'aquestes notes per a l'estudi de l'economia hospitalària durant la guerra del Francès ha estat extreta d'un full imprès que porta el llarg títol de "Manifiesto de los caudales que la dirección general de hospitales militares a cargo del clero secular y regular de este Principado de Cataluña ha recibido y distribuido para atender a la manutención y demas gastos de los mismos desde 14 de junio de 1810 hasta el 31 de diciembre de 1811 con expresión del valor á que asciende cada estancia, consideradas todas de la clase ordianria" (sic).

L'esmentat balanç datat a Berga el 15 de juliol de 1812 ve signat pel tresorer, Valentín Torres de Amat, i el contador -"Cónstame: Tomas Spá (sic)-, amb el vist i plau dels directors generals, l'abat de Besalú, el baró d'Horst i fr. Bruno Casals, i el "Subdelegado del Señor Intendente", Juan Antonio de Maritorena. La conformitat de la documentació presentada la donà finalment una comissió nomenada per la Junta Superior del Principat a Vic, el 16 d'octubre de 1812, i en nom de la mateixa signaren Antonio Venero de Valera i Pedro Martir Golorons.